

En liten GUL bok om Ledsagning av personer med dövblindhet

TILL LÄSAREN

En liten GUL bok om ledsagning av personer med dövblindhet visar att ledsagning av personer med dövblindhet (eller med andra ord personer med kombinerad syn- och hörselnedsättning) är mer än att bara ledsaga från A till B.

Här får du som någon gång är ledsagare till personer med dövblindhet många praktiska tips.

Du kanske är anställd som ledsagare, är anhörig eller god vän, arbetar inom vården eller liknande.

Men denna bok kan naturligtvis också läsas av dig som brukare som själv har dövblindhet och vill veta mer om att använda ledsagare.

I texten står ordet *ledsagare* för alla som någon gång är ledsagare till personer med dövblindhet och ordet *brukare* står för personer med dövblindhet som behöver ledsagare.

Om du har frågor om innehållet i denna bok eller synpunkter hur den kan utvecklas och bli ännu bättre kontakta gärna enlitenbok@fsdb.org

PERSONER MED DÖVBLINDHET

Personer med dövblindhet är personer med varierande grad av kombinerad funktions-nedsättning av syn och hörsel.

I den nordiska definitionen av dövblindhet som antogs 2007 står att *dövblindhet begränsar dessa personers aktiviteter och inskränker full delaktighet i sådan grad att omgivningen och samhället behöver underlätta med specifika service-insatser, miljömässiga förändringar och/eller tekniska lösningar.*

Dövblindtolkning är ett exempel på en sådan specifik serviceinsats.

DÖVBLINDTOLKNING

Dövblindtolkning är en förutsättning för att personer med dövblindhet ska kunna uppnå full delaktighet, jämlikhet, självständighet och självbestämmande på alla områden i samhället.

Dövblindtolkning är förmedling av både syn- och hörsel-intryck till personer med dövblindhet. Detta sker genom tre helt integrerade delmoment. Dessa delmoment är tolkning av vad som sägs, syntolkning och ledsagning.

Det är enligt Hälso- och sjukvårdslagen, HSL 3b§, landstingets ansvar att erbjuda dövblindtolkning.

FSDB anser att varje enskild person med dövblindhet själv är den som vet bäst, i vilka situationer och i vilken omfattning som just han/hon behöver dövblindtolkning. Detta gäller oavsett grad av funktionsnedsättning av syn och hörsel samt oberoende av vilket/vilka kommunikationssätt och vilken/vilka tolk-metoder personen ifråga använder.

INLEDNING

När personer med dövblindhet inte får tillgång till dövblindtolkning eller själva inte anser sig behöva det, kan ledsagning vara ett alternativ.

Ledsagning är kommunens ansvar. Det är möjligt att få ledsagning genom både Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, och genom Socialtjänstlagen, SoL.

Men alla som möter personer med dövblindhet – t.ex. anhöriga, vänner och vårdpersonal – kan någon gång behöva fungera som ledsagare.

För att ledsagning ska vara ett alternativ för personer med dövblindhet krävs att ledsagaren ifråga har goda kunskaper om vad det innebär att leva med dövblindhet och praktiska färdigheter i att ledsaga personer med dövblindhet samt att samtala med dem på de specifika kommunikationssätt som de enskilda brukarna använder.

I denna bok ges många praktiska tips som kan användas vid ledsagning av personer med dövblindhet i de flesta vardagssituationer. Men ibland, t.ex. vid diverse friluft- och friskvårdsaktiviteter, behövs självklart andra mer specifika ledsagningstekniker.

Det är FSDB:s och Nationellt Kunskapscenters förhoppning att dessa praktiska tips ska bidra till ökade kunskaper hos ledsagare som möter personer med dövblindhet.

ATT LEDSAGA

Att ledsaga är ett samarbete mellan ledsagaren och brukaren. De följs åt och har delat ansvar.

Ledsagaren ska alltid gå före brukaren och röra sig ungefär som vanligt. Ledsagarens arm och hand ska vara avslappnad. Detta för att brukaren ska kunna ta aktiv del av ledsagningen genom att t.ex. känna när ledsagaren går uppför eller nerför trottoarkanter, reglera tempot eller själv stänga dörrar efter sig.

ATT SAMTALA

Det är viktigt att ledsagaren och brukaren samtalar med varandra för att t.ex. komma överens om vilken ledsagningsteknik och vilket tempo som ska användas.

När ledsagaren och brukaren samtalar med varandra ska de använda ett eller flera kommunikationssätt, som brukaren tycker fungerar bäst i varje specifik situation.

Det kan vara något av följande:

- tydligt tal (med eller utan hörseltekniska hjälpmedel)
- visuellt teckenspråk (med diverse individuella anpassningar)
- taktilt teckenspråk
- taktil/visuell handalfabetering och bokstavering (samt andra typer av skrift i handen)
- svartskrift eller punktskrift (på papper eller med teknisk utrustning)
- andra kompletterande eller alternativa sätt

Om brukaren önskar det, kan alla ovan nämnda kommunikationssätt kombineras med socialhaptisk kommunikation för att t.ex. ge feedback och bekräftelse, förmedla korta sociala meddelanden, uttrycka känslor och sinnesstämningar, få uppmärksamhet samt visa riktningar.

Vissa brukare använder alltid ett och samma kommunikationssätt, medan andra brukare väljer olika kommunikationssätt beroende på varje specifik situation eller väljer att kombinera flera sätt att kommunicera.

Om brukaren vill samtala med andra personer, t.ex. bekanta som hon eller han möter ute på stan, beställa något att äta på restaurangen eller fråga butikspersonalen något, ska ledsagaren hjälpa till att göra samtalet möjligt, t.ex. upprepa med tydligt tal eller teckna vad som sägs.

Ledsagaren får inte låta andra personer tala förbi brukaren. Ledsagaren får inte heller själv tala i brukarens ställe.

Om andra personer börjar samtala med ledsagaren, t.ex. bekanta till ledsagaren, ska hon eller han ändå se till att brukaren får del av samtalet.

ATT BESKRIVA

Det är viktigt att ledsagaren hela tiden beskriver omgivningen, t.ex. hur det ser ut, vilka andra personer som finns i närheten, vad som händer och vilka relationer olika saker, personer och händelser har till varandra.

ATT HÄLSA

Det är också viktigt att ledsagaren alltid talar om när hon eller han kommer genom att hälsa och presentera sig. Om ledsagaren inte hälsar, vet oftast inte brukaren att ledsagaren finns där.

För att hälsa och presentera sig, måste ledsagaren först göra brukaren uppmärksam på att någon finns där, t.ex. genom att gå fram till brukaren och röra vid henne eller honom. Sedan säger eller tecknar ledsagaren något med det kommunikationssätt, som hon eller han tror att brukaren uppfattar vid det aktuella tillfället, och talar ev. också om sitt namn och/eller persontecknen.

Dessutom måste ledsagaren alltid tala om när hon eller han lämnar brukaren ensam. Annars är det lätt att brukaren känner sig övergiven eller står och pratar eller tecknar rakt ut i luften, utan att det finns någon mottagare.

ATT VÄLJA GREPP

Det är alltid brukarens ansvar att hålla i ledsagaren. Alltså ska ledsagaren inte ta tag i brukaren.

Men ledsagaren kan visa var hon eller han är genom att beröra brukarens handrygg eller arm med sin egen handrygg eller arm.

Det vanligaste greppet är sedan att brukaren håller strax ovanför ledsagarens armbåge.

Men vissa brukare som använder taktilt teckenspråk som kommunikationssätt väljer ibland att hålla i ledsagarens hand istället. Detta för att kunna kommunicera samtidigt.

Andra brukare väljer att hålla på ledsagarens axel. Det är vanligast, om ledsagaren är kortare än brukaren, vid smala passager eller när ledsagaren och brukaren ska gå nerför en trappa.

ATT VÄLJA SIDA

Vilken sida brukaren vill gå på är olika från person till person och från situation till situation. Vissa brukare vill byta sida ibland för att inte bli stel i arm eller axel. Vilken sida som väljs kan också bero på att brukaren hör bättre på det ena eller andra örat eller har bättre balans på den ena eller andra sidan.

Om brukaren vill byta sida är det enklast att hon eller han går bakom ledsagarens rygg och tar tag i hennes eller hans andra arm eller hand.

ATT UPPMÄRKSAMMA NÅGOT

Om ledsagaren vill göra brukaren extra uppmärksam på något, t.ex. dörrar eller trottoarkanter, kan ledsagaren trycka till lite med armen eller handen.

Ledsagaren kan också lyfta eller sänka armen eller handen för att visa riktning upp eller ner.

Det är viktigt att ledsagaren uppmärksammar förändringar av underlaget, t.ex. utomhus att asfalt övergår till gräs, grus eller kullersten och inomhus att det är mattor på golvet.

DEN VITA KÄPPEN

Vissa brukare väljer att använda den vita käppen, även när de har ledsagare. Då håller de käppen i sin lediga hand. Det är ett bra sätt att uppmärksamma att hon eller han har synnedsättning. Detta kan underlätta ledsagningen, eftersom andra människor ofta respekterar den vita käppen och lämnar vägen fri för ledsagaren och brukaren. Men vissa brukare väljer att inte använda den vita käppen, när de har ledsagare. Detta gäller oftast teckenspråkiga brukare som vill använda sin lediga hand till att kommunicera.

Den vita käppen är också ett bra hjälpmedel, när brukaren vill gå bakom ledsagaren utan att trampa henne eller honom på hämlarna, t.ex. på en smal trottoar eller skogsstig eller när det är mycket folk. Då håller ledsagaren i den ena änden av käppen och brukaren håller i den andra änden.

Vid denna ledsagningsteknik kan det vara lite svårt att samtala med varandra, men ledsagaren kan svara på brukarens frågor genom att säga "ja" eller "nej" med hjälp av socialhaptisk kommunikation.

Ledsagaren "klappar" eller "kramar" käppen för att säga "ja" och brukaren känner det som vibrationer i käppen. Ett alternativ är att ledsagaren "nickar" upp och ner med käppen. Ledsagaren "skakar" käppen fram och tillbaka för att säga "nej" och brukaren känner rörelsen.

Ledsagaren kan också visa nivåskillnader genom att lyfta eller sänka käppen för att visa riktning upp eller ner.

DÖRRAR

Det finns olika typer av dörrar, t.ex. vanliga dörrar, tunga dörrar, automatiska dörrar, svängdörrar, dubbeldörrar, skjutdörrar och karuselldörrar.

Innan ledsagaren och brukaren ska gå genom en dörr, är det viktigt att ledsagaren talar om vilken typ av dörr det är och ev. åt vilket håll den öppnas. Även när en dörr står öppen eller öppnas automatiskt, måste ledsagaren tala om det.

När en dörr ska öppnas och stängas, kan ledsagaren och brukaren ofta hjälpas åt. Ledsagaren öppnar dörren och visar brukaren var handtaget finns. Se rubrik "ATT VISA NÅGOT" på sidan 20.

Sedan går ledsagaren före genom dörren. Brukaren följer efter och stänger dörren.

Detta tillvägagångssätt kan variera lite beroende på hur dörren öppnas och på om det är en vanlig dörr eller en tung dörr. Det är enklast att prova sig fram och tillsammans komma överens om vad som fungerar bäst.

Om andra personer också ska gå genom dörren, måste ledsagaren tala om det för brukaren, så hon eller han inte stänger dörren framför näsan på dem.

När ledsagaren och brukaren ska gå genom en karuselldörr, är det viktigt att ta det extra lugnt. Det är oftast bättre att vänta på ett ledigt utrymme än att dela utrymme med andra personer. Det är också viktigt att ledsagaren talar om för brukaren om karuselldörren snurrar automatiskt och om den snurrar fort eller långsamt eller om man själv måste skjuta på den.

SMALA PASSAGER

Om en dörr eller annan passage är så smal att ledsagaren och brukaren inte får plats i bredd måste ledsagaren visa brukaren att hon eller han ska gå bakom ledsagaren. Då drar ledsagaren sin arm eller hand lite bakåt och/eller mot sig.

Om det är riktigt trångt, t.ex. på bussar, tåg och flyg, i vissa affärer eller på en smal skogsstig, fungerar det ofta bäst att brukaren går helt och hållet bakom ledsagaren och håller sina händer på hennes eller hans axlar eller ryggsäck.

TRAPPOR

Det finns olika typer av trappor, t.ex. vanliga raka trappor, svängda trappor, branta trappor, korta trappor, långa trappor och rulltrappor.

Innan ledsagaren och brukaren ska gå nerför eller uppför en trappa, är det viktigt att ledsagaren talar om vilken typ av trappa det är och om den går ner eller upp.

Ledsagaren kan även visa om trappan går ner eller upp med hjälp av socialhaptisk kommunikation genom att sänka eller lyfta sin arm eller hand.

När ledsagaren och brukaren är framme vid trappan, stannar ledsagaren och visar brukaren var ledstången finns. Se rubrik "ATT VISA NÅGOT" på sidan 20.

Om det är en kort trappa med bara några få trappsteg, kan ledsagaren också tala om hur många trappsteg det är. Det är viktigt att räkna hur många trappsteg det är att gå – inte vad det ser ut att vara.

Ledsagaren ska gå ett trappsteg före brukaren nerför eller uppför trappan. Det är också lämpligt att ledsagaren stannar till, när hon eller han har tagit första och sista steget för att brukaren ska känna att trappan börjar respektive slutar.

När ledsagaren tar första och sista steget, kan hon eller han dessutom ge en signal att trappan börjar respektive slutar. En signal kan vara att säga eller teckna "nu" och "sista" eller att använda socialhaptisk kommunikation och t.ex. trycka till lite med armen eller handen för att göra brukaren uppmärksam.

Ledsagaren och brukaren kan även välja att gå nerför eller uppför trappan samtidigt.

RULLTRAPPOR

När ledsagaren och brukaren närmar sig en rulltrappa ska ledsagaren tala om det. Det är viktigt att ledsagaren också talar om ifall rulltrappan går ner eller upp.

Sedan visar ledsagaren var rulltrappans räcke finns.

Se rubrik "ATT VISA NÅGOT" på sidan 20.

Det är också lämpligt att ledsagaren ger en signal, när det är dags att stiga på. En signal kan vara att säga eller teckna "nu" eller att använda socialhaptisk kommunikation och t.ex. trycka till lite med armen eller handen för att göra brukaren uppmärksam.

Ledsagaren och brukaren kan välja att stiga på rulltrappan samtidigt och stå på samma trappsteg eller att ledsagaren stiger på först och står ett trappsteg före brukaren.

När rulltrappan närmar sig slutet och det är dags att stiga av, är det lämpligt att ledsagaren upprepar signalen "nu" eller trycker till lite med armen eller handen.

Om brukaren väljer att stå med fötterna på olika trappsteg, kan hon eller han också känna själv, när rulltrappan närmar sig slutet.

När ledsagaren och brukaren har stigit av rulltrappan är det viktigt att gå vidare med detsamma för att inte stå i vägen för andra personer som kommer efter.

ATT VISA NÅGOT

När ledsagaren ska visa något, t.ex. ett dörrhandtag, en ledstång eller en stol, lägger hon eller han sin egen hand på föremålet. Brukaren följer sedan ledsagarens arm och hand till föremålet.

Ledsagaren får alltså inte bara ta brukarens hand och lägga den på ett föremål utan att först tala om vad det är.

ATT VÄNTA

Om ledsagaren lämnar brukaren ensam, ska hon eller han alltid ha kontakt med något, t.ex. ett bord, en vägg, en stolpe eller ett träd.

Det är också lämpligt att ledsagaren talar om ifall det finns andra personer i närheten.

ATT SÄTTA SIG

När brukaren ska sätta sig ner, visar ledsagaren var stolen finns. Se rubrik "ATT VISA NÅGOT" på sidan 20.

Om stolen står vid ett bord, visar ledsagaren bordet också.

Ledsagaren ska dessutom tala om var i rummet stolen står och vilka andra personer som ev. sitter i närheten. Då kan ledsagaren använda social-haptisk kommunikation för att beskriva hur rummet ser ut. Det innebär att ledsagaren ritar en enkel skiss över rummet på brukarens rygg.

Om det är fasta stolsrader, t.ex. på teater eller flyg, går både ledsagaren och brukaren i sidled mellan stolsraderna med ledsagaren först.

ATT ÅKA BIL

När brukaren ska stiga in i en bil, visar ledsagaren var den stängda bildörrens handtag finns. Se rubrik "ATT VISA NÅGOT" på sidan 20.

Om bildörren är öppen, visar ledsagaren var dess överkant och ev. var bilens tak finns.

Om det är en minibuss eller liknande, kan ledsagaren istället visa sätet eller ett ev. handtag.

ATT ÅKA BUSS ELLER TÅG

När ledsagaren och brukaren ska stiga på buss eller tåg, ska ledsagaren först tala om vilken typ av buss eller tåg det är. Om det är buss eller tåg med flera trappsteg, ska ledsagaren också tala om hur många trappsteg det är att gå och visa var ledstången finns. Se rubrik "ATT VISA NÅGOT" på sidan 20.

Om det istället är buss, tåg eller tunnelbana utan nivåskillnad, ska ledsagaren visa var dörrens kant eller var ett ev. handtag finns, för att brukaren ska kunna känna avståndet till bussen, tåget eller tunnelbanan.

Det är också viktigt att ledsagaren talar om ifall det är ett avstånd mellan perrongen och tåget eller tunnelbanan.

ATT BÄRA NÅGOT

Om brukaren behöver båda sina händer för att bära något, t.ex. matbrickan, kan ledsagaren och brukaren använda den så kallade "touch"-metoden. Det innebär att ledsagaren och brukaren går sida vid sida samtidigt som deras armar och/eller händer snuddar vid varandra.

Det är mycket viktigt att ledsagaren tar det extra lugnt och tydligt talar om i vilken riktning de ska gå så att de inte tappar kontakten.

Ledsagare och brukare kan också hålla kontakt genom att kroka ihop varsitt finger.

Ett annat sätt att bära matbrickan, speciellt om det är trångt och ledsagaren och brukaren inte kan gå bredvid varandra, är att ledsagaren går före och ledsagar genom att hålla i brukarens bricka.

Ytterligare ett sätt är att brukaren bär matbrickan med den ena handen och håller i ledsagaren med den andra handen.

Ledsagaren och brukaren kan använda fingerkroksgreppet även när de bär t.ex. varsin kasse eller väska.

Ett annat sätt att bära saker mellan sig är att ledsagaren och brukaren håller i varsitt bärhandtag på en kasse eller väska, alternativt att båda håller i en resväskas draghandtag.

ATT ÄTA

När ledsagaren och brukaren är i matsalen, på restaurangen eller caféet ska ledsagaren börja med att tala om vad som serveras eller vad som finns att beställa.

Ledsagaren ska också tala om ifall maten är kall eller varm.

Vissa brukare vill ta mat själva, medan andra vill att ledsagaren ska hjälpa till att ta mat.

Några brukare vill också veta hur maten är placerad på tallriken. Då kan ledsagaren utgå från en urtavla, t.ex. salladen är vid klockan 12, potatisen är vid kl 3, fisken är vid klockan 6 och såsen är vid klockan 9.

Det är också viktigt att ledsagaren talar om eller visar var glas eller kopp, bestick och servett finns.

När ledsagaren och brukaren ska välja bord, måste ledsagaren tala om var det är ledigt. Sedan är det brukaren som bestämmer var hon eller han vill sitta.

ATT GÅ PÅ TOALETTEN

När brukaren ska gå på toaletten är det lämpligt att ledsagaren beskriver hur toaletten ser ut. Då kan ledsagaren tala om var toalettstol, toalettpapper, handfat, tvål, handdukar och papperskorg finns.

Ledsagaren kan också tala om ifall toalettlocket är öppet eller stängt och ifall toaletttringen är uppfälld.

Det är lämpligt att ledsagaren kontrollerar att toaletten är någorlunda ren och att toalettpapper finns.

Det är också viktigt att ledsagaren talar om hur brukaren ska göra för att tända lampan, låsa dörren och spola på toaletten, om det inte görs som vanligt, t.ex. på tåg eller flyg.

ATT GÅ TILL AFFÄREN

När ledsagaren och brukaren ska gå till affären är det lämpligt att ledsagaren beskriver vad som finns. Då kan ledsagaren ge en överblick, redan när ledsagaren och brukaren står vid dörren, t.ex. barnkläder till vänster, damkläder rakt fram och herrkläder till höger i klädaffären. Eller så kan ledsagaren skapa kategorier medan ledsagaren och brukaren förflyttar sig, t.ex. här är frukt och grönsaker, här är bröd och här är mjölk och andra mejeriprodukter i mataffären.

När brukaren vill titta på något eller välja något ska led-sagaren antingen visa brukaren var saken ifråga finns eller ta den och ge den till brukaren. Se rubrik "ATT VISA NÅGOT" på sidan 20.

Ledsagaren ska inte lägga något direkt i varukorgen eller kundvagnen utan att ha visat brukaren först.

Om brukaren vill kan hon eller han själv köra kundvagnen i mataffären. Då går ledsagaren före eller bredvid, håller i kundvagnen och hjälper till att styra den.

Om brukaren vill fråga något till butikspersonalen, ska ledsagaren hjälpa till att göra samtalet möjligt, t.ex. genom att visa i vilken riktning butikspersonalen står samt upprepa med tydligt tal eller teckna vad butikspersonalen säger. Ledsagaren får inte låta butikspersonalen tala förbi brukaren. Ledsagaren får inte heller själv tala i brukarens ställe, om inte brukaren har bitt ledsagaren att göra det.

ATT BETALA

När brukaren ska betala något med kontanter ska ledsagaren visa i vilken riktning personen som ska ha pengarna står. Kanske vill brukaren också ha hjälp att kontrollera värdet på mynt och sedlar, speciellt om det är utländska pengar.

Om brukaren vill betala med kort eller ta ut pengar i en uttagsautomat ska ledsagaren visa var kortet ska stoppas in och på vilket håll det ska vara eller hjälpa till att stoppa in det. Ledsagaren ska också läsa vad som står displayen, om brukaren inte kan göra det själv. Ofta kan brukaren själv ange kod och belopp. På många ställen är siffran 5 markerad taktilt, men när den inte är det, kan ledsagaren istället visa var siffran 5 är. Då kan brukaren lätt hitta alla andra siffror. Kanske måste ledsagaren visa var andra knappar är – t.ex. knappen för OK eller KLAR.

ATT HA LEDARHUND

Några brukare med dövblindhet har ledarhund. Det är då viktigt att ledsagaren och brukaren kommer överens om ifall ledarhunden eller ledsagaren ska ledsaga.

När ledarhunden har sin vita sele på sig, är hon eller han i tjänst och ledsagaren eller någon annan får inte störa, prata med eller klappa hunden.

När ledarhunden ska ledsaga brukaren i känd miljö, ska ledsagaren gå bakom. Kanske vill brukaren att ledsagaren ska tala om vissa saker med tydligt tal eller socialhaptisk kommunikation.

Men när ledarhunden ska ledsaga brukaren i en ny eller mindre känd miljö, ska ledsagaren gå före och visa vägen. Då får ledarhunden ett kommando från brukaren att följa ledsagaren.

När ledsagaren ska ledsaga brukaren och ledarhunden är med, ska ledsagaren gå till höger om brukaren och hunden utan sin vita sele till vänster om brukaren.

ATT GE EXTRA STÖD

Många brukare med dövblindhet har också dålig balans och behöver extra stöd.

Om brukaren behöver extra stöd, när ledsagaren och brukaren går tillsammans, kan ledsagaren böja sin arm. Om brukaren vill ha ännu mer extra stöd, kan ledsagaren hålla brukaren under armen istället för att brukaren håller i ledsagarens arm. Då kan ledsagaren vid behov också hålla i hennes eller hans underarm eller hand och ev. fläta samman fingrarna med henne eller honom.

Vid smala passager och dörrar kan ledsagaren ge extra stöd genom att gå baklänges och hålla i båda brukarens händer eller underarmar.

Ett annat sätt att ge extra stöd vid smala passager och dörrar är att både ledsagaren och brukaren går i sidled. Om brukaren behöver extra stöd vid trappor, kan ledsagaren gå bredvid brukaren istället för ett steg före, hålla brukaren under armen och vid behov också hålla i hennes eller hans underarm eller hand och ev. fläta samman fingrarna med henne eller honom.

Ett annat sätt att ge extra stöd vid trappor är att ledsagaren håller i ledstången framför brukaren samtidigt som brukaren håller i ledsagarens arm.

Om brukaren behöver extra stöd, när hon eller han ska sätta sig ner, kan ledsagaren låta brukaren behålla greppet om ledsagarens arm eller hand tills hon eller han har satt sig ner.

Om brukaren vill ha ännu mer stöd, kan hon eller han ställa sig precis framför stolen. Ledsagaren kan sedan ställa sig ansikte mot ansikte framför brukaren och hålla i båda brukarens händer eller underarmar.

Ett annat sätt att ge extra stöd, när brukaren ska sätta sig ner, är att ledsagaren står bakom stolen för att hindra att den åker bakåt.

ATT ANVÄNDA RULLATOR

Om brukaren har rullator måste ledsagaren och brukaren komma överens om ifall ledsagaren ska gå bredvid eller före och ifall ledsagaren ska hålla i rullatorn, i brukaren eller inte hålla alls.

De måste dessutom komma överens om ifall det är något speciellt som brukaren vill att ledsagaren ska tänka på, t.ex. att visa var trottoaren är avfasad.

Ledsagaren kanske måste hjälpa till att skjuta på rullatorn vid uppförsbackar och hålla emot vid nedförsbackar.

När ledsagaren och brukaren åker buss ska ledsagaren stiga på och av först och hjälpa till att lyfta in och ut rullatorn.

I övrigt ska ledsagaren göra som vanligt – beskriva om-givningen, uppmärksamma dörrar, nivåskillnader och förändringar av underlaget m.m.

ATT ANVÄNDA RULLSTOL

Om brukaren har rullstol måste ledsagaren och brukaren komma överens om ifall ledsagaren ska köra rullstolen, gå bredvid eller gå före. De måste dessutom komma överens om ifall det är något speciellt som brukaren vill att ledsagaren ska tänka på.

I övrigt ska ledsagaren göra som vanligt – beskriva omgivningen, uppmärksamma dörrar, nivåskillnader och förändringar av underlaget m.m.

KÄLLFÖRTECKNING

Eriksson L. & Johansson K. H. (2007):
Dövblindtolkning – Ett studiematerial
Örebro Läns Landsting, Sverige.

Hallested, Lisbeth (2007, 2:a upplagan):
Sådan fölges I ad – när den ene er synshandicappet

Instituttet for blinde og svagsynede/Videncenter for Synshandicap, Danmark.

Lahtinen, Riitta M. (2008):

*Haptics and Haptemes – A case study of developmental process
in social-haptic communication of acquired deafblind people*
A1 Management UK, England.

En liten GUL bok om ledsagning av personer med dövblindhet visar att ledsagning av personer med dövblindhet (eller med andra ord personer med kombinerad syn- och hörselnedsättning) är mer än att bara ledsaga från A till B.

I den här boken får du som någon gång är ledsagare till personer med dövblindhet – men också du som brukare – många praktiska tips.

Boken är en av två böcker som har tagits fram i projektet "Bättre dövblindtolkning" som under åren 2007 och 2008 har bedrivits av dåvarande Föreningen och numera Förbundet Sveriges Dövblinda, FSDB, i samarbete med Nationellt Kunskapscenter för Dövblindfrågor.

Ett varmt tack riktas till Allmänna arvsfonden som har bidragit med medel till projektet.

Läs också *En liten GRÖN bok om dövblindtolkning*.

ISBN 978-91-980027-0-6